



MARIE, MARTA A KRIZE STŘEDNÍHO VĚKU

Švýcarský psycholog a zakladatel analytické psychologie C. G. Jung přirovnává období střední dospělosti k životnímu polední – ke slunci, které už dosáhlo kulminačního bodu a začíná pomalu klesat.

EVA MUROŇOVÁ

– JE V DANÁ, MÁ 3 DĚTI.

JE ZAMĚSTNANÁ V KATECHETICKÉM
A PEDAGOGICKÉM CENTRU

PŘI OSTRAVSKO-OPAVSKÉM BISKUPSTVÍ.

Růst, přibývání, aktivita a expanze už dosáhly vrcholu a jsou zpočátku nenápadně střídány úbytkem, pasivitou a ztrátami. Vykročit na odpolední dráhu života znamená projít tímto přerodem. Projít odklonem od hodnot životního rána a dopoledne k hodnotám odpoledním a večerním, od hodnot kvantitativních k hodnotám kvalitativním – vše bez toho, že by jedna část života ubírala hodnotu druhé. Je to přehodnocování vlastní identity tak, aby byla přijatelná i v této věkem způsobené změně úhlu pohledu.

Přesto aktivita a pasivita, zisk i ztráta, růst i pokles jsou skutečnosti týkající se každého člověka bez ohledu na jeho stáří. Patří neoddelitelně k sobě, ale také stojí proti sobě. Doplňují se, ale současně nám znepříjemňují život a tuto jejich konkurenci a zároveň sounáležitost, kterou v sobě nosí každý v určitém poměru – osobnostně a věkově daném – zachytil také evangelista Lukáš v příběhu Marty a Marie (L 10,38–42). Marta je zástupkyní těch prvních, tedy spíše aktivních a expanzivních hodnot, a Marie těch druhých.

Lukáš popisuje situaci, kdy Ježíš se svými učedníky přebývá v domě ženy jménem Marta a zatímco je paní domu zavalena starostmi o hosty, její sestra Marie sedí u Ježíšových nohou a poslouchá jeho slova. Martu, která vidí množství nesplněných povinností, to pohoršuje a říká: „Pane, nezáleží ti

je v izraelské tradici obrazem Hospodina. Mít hosty – to byla v Izraeli velká událost. Také Ježíš s učedníky byli v této tradici přijati Martou v jejím domě a ona chtěla být dobrou hostitelkou. Chtěla, aby se její host cítil dobře a – možná pro konkurenci ostatních žen – chtěla od svého hosta slyšet: „Tady je mi dobře. Tady mi nejvíce chutná. Tady mi opravdu nic nechybí.“ Proto okamžitě odhadla, co host potřebuje, a rychle mu chystala jídlo, proto nestíhala a viděla, jak by to šlo lépe, kdyby jí někdo pomohl a kdyby měla ještě více a více a více sil.

Marta je archetypem hostitele a ochránce. Hostitel zve hosty, připravuje, chystá, běhá a stará se. Odměnou mu je plný dům spokojených a sytých lidí včetně dětí ze sousedství a ujištění, že si u něj připadají „jako doma“, že je o ně postaráno a nic jim nechybí. Celou svou silou se zasazuje pro dobro druhých. Jeho jednání jej prosazuje, je expandující, rychlé, praktické, účelové, ale má i stinnou stránku.

Úsudky a jednání hostitele a ochránce jdou mnohdy tak daleko, že sám přestává vnímat, co host potřebuje, a stará se o něj bez ohledu na to, co jeho host vůbec chce. Neslyší jeho přání, nemá čas vcítit se do jeho potřeb, a když pak věci nejdou podle jeho představ, je rozrušený a nespokojený. Mnoho lidí takto jedná se svými dětmi, přáteli nebo spolupracovníky. Jsou aktivní, aniž se předem zamyslí, zda jejich aktivitu někdo skutečně potřebuje a pak jsou rozladění, když jejich práce není dostatečně oceňována.

Marie na rozdíl od Marty nechce, aby se host cítil dobře u ní, ale aby mu bylo dobře s ní. Chce vědět, o čem vypráví. To nové a neznámé, co přinesl s sebou, je on sám a je škoda si nesednout k jeho nohám a pozorně to nevyslechnout. Sednout si někomu k nohám znamenalo přisoudit mu roli učitele a přijmout roli žáka. Marie na sebe v tu chvíli přijímá roli Ježíšovy učednice. Ježíš pro ni není konzumentem jejího úsilí, ale dostává prostor se sám projevit. Marie se u naslouchání zcela zapomněla. Je pasivní, neptá se po nutnosti svého jednání a nenechává se určovat povinnostmi. Je svobodná, tvůrčí, naslouchá, ptá se, a proto vnímá to nové, co předtím nikdo nevyjádřil.

Marie je archetypem umělce a umělec je člověk, který hledá nové způsoby vyjadřování toho, co prožívá. Své radosti, starosti, chuť do života nebo smysl pro krásu vyjadřuje tvůrčím způsobem. Životní

**BEZ ROZMĚRU UMĚLCE BY BYL ŽIVOT
FÁDNÍ, NEUTĚŠENÝ A VZTAHUJÍCÍ SE
NA VÝKON.**

na tom, že mě má sestra nechala samotnou? Řekni jí přece, ať mi pomůže!“ Ježíš odpovídá: „Marto, Marto, děláš si starosti a trápíš se pro mnoho věcí. Jen jednoho je třeba. Marie volila dobře; vybrala si to, oč nepřijde.“ To jsou slova, která mnoho žen, dobrých hospodyň, zraňují, protože si myslí, že znehodnocují jejich práci a starostlivost o druhé. Ale tak to není. Přestože se zdá, že Ježíš dává přednost Marii, jen se v tu chvíli přidává na stranu té slabší, aby obě mohly dál žít jako dvě sestry spolu v jednom domě. Marie i Marta jsou dvě strany jedné mince – obě patří k člověku a jednání bez postojů obou z nich není úplné.

Být Martou znamená být hostitelkou a host přicházející jako cizinec a přinášející neznámé a nové



sílu pak čerpá právě z tohoto tvůrčího promýšlení a vyjadřování, které však potřebuje čas. Je to člověk, který přináší do života barvy a přestože se na životě aktivně nepodílí, je jeho jednání jeho dokonalým vyjádřením. Naslouchá, tuší něco o tajemství života a o tajemství Boha a hledá, jak to vyjádřit.

Také jednání Marie má svou negativní stránku. Objeví se ve chvíli, kdy umělec přestane rozlišovat mezi sebou a tím, co vyjadřuje. Pak se stane, že místo, aby kreativním způsobem vypovídal o životě, začne vypovídat o sobě samém. Je přepjatý, výstřední a sebestředný.

Hostitelka Marta a umělkyně Marie jsou protiklady, ale přesto jedna potřebuje druhou. Umělec potřebuje aktivitu a vztahy hostitele, aby jeho umění přineslo ovoce – aby se uměl s druhými podělit. Hostitel zase potřebuje umělce, aby měl vůbec co nabídnout.

Jednání bez Mariina rozměru je vyčerpávající a stává se povinností, stereotypem. Bez rozměru umělce by byl život fádňí, neutěšený a vztahující se na výkon. Marta bez Marie by zůstala ztracená ve svém úsilí a slepá a hluchá k druhým lidem.

Jednání bez rozměru Marty by se zase ani neuskutečnilo. Marta ukazuje, že je třeba svůj duchovní potenciál směřovat ke starostlivé a láskyplné péči o druhé. Bez Marty by Marie jen narcisticky kroužila kolem sebe samé. Jedna potřebuje druhou a obě jsou rozměrem jednání každého člověka.

Oba životní postoje se tak projevují v každodenním jednání – když víme jak, co a pro koho, ale

také když víme proč a co je za naším jednáním skryto. Oba tyto postoje se pak projevují také ve střídání času práce a času klidu, času výdechu – času jednání a přetváření – a času nádechu, kdy je třeba nechat se naplnit a přemýšlet o smyslu toho, co děláme. A oba tyto postoje jsou také zřetelné v jednotlivých životních obdobích člověka. Když slunce života stoupá, je čas být aktivní, přetvářet svět a zahrnovat své bližní starostlivostí a péčí, tedy „být Martou“. Když pak životní slunce začne klesat, přijde čas se ztišit, uvolňovat prostor mladším, promýšlet do hloubky to, co nás dosud obklopovalo, a tak se učit „být Marií“.

Přeji nám všem, kterým se tyto dva horizonty v životě právě lámou a vydáváme se na cestu domů, abychom v sobě tento nový rozměr života neukrývali za nános líčidel nebo předstíraných sil, ale objevili jej, přijali a zamilovali si jej.

A ve chvílích, kdy si člověk přestává věřit, že tento životní úkol zvládne, nám přeji důvěru ve zkušenosti starších a naději, že přes všechny předsudky a společenská znevýhodnění je i odpolední část života velkým bohatstvím. Člověk totiž paradoxně poroste dál a „ještě v šedinách ponese plody“ (Ž 92, 15). Jen trochu jinak.

LITERATURA:

Jarosch, L., Grün, A., *Königin und wilde Frau.*

Lebe, was Du bist! Vier-Türme GmbH-Verlag, Münsterschwarzach, 2005.

Fromm, E., *Die Kunst des Liebens.* München, 1993.